

Haraszi Viktor

Egy irat nem csinál nyarat, avagy kiskapuk mindig vannak?

Az iratkezelési szabályzatok fontosságáról

A történelemben olykor nem vaskos iratkötegek, hanem egyetlen fennmaradt irat, akár kézzel írt cetli segít hozzá a valóság megértéséhez. Talán a leghíresebb ilyen cédula az, amelyet Winston Churchill maga nevezett *naughty document*nek (szemtelen dokumentum). Churchill az 1944. október 9. és október 19. között Moszkvában tartott konferencián egy papírdarabon tett javaslatot a háború utáni Európa nyugati és szovjet befolyási övezetekre való felosztására. Sztálin megvizsgálta a papírdarabkát, majd kék ceruzával ráírt egy nagy „pipa” jelet és visszaadta Churchillnek, aki ezt meg akarta semmisíteni (mivel cinikusnak érezte, hogy emberek sorsát így döntsék el), de Sztálin kérésére megőrizte, s így – bár meglete ismert volt – kerülhetett 2019-ben egy kiállításon először a nyilvánosság elé.¹

Kiseb jelentőségű, de irattani szempontból mégis tanulságokkal szolgáló hazai, a sajtót és a bíróságok fórumait megjárta esetet szeretnék bemutatni, ahol a kérdéses egyetlen irat már sosem lesz elérhető, megismerhető.

A koronavírus-világjárvány idején a magyar kormány jelentős mennyiségben szerzett be lélegeztetőgépeket, amelyek felhasználásával, sorsával a sajtó részletesen foglalkozott.² A nyilvánosság biztosítása érdekében a Transparency International Magyarország (TI Magyarország)³ szervezet többek között abban kért közérdekű adatigényléssel felvilágosítást a beszerzéseket intéző Külgazdasági és Külügyminisztériumtól (KKM), miképp lett az egyik fő beszállító a GR Technologies SDN BHD malajziai gazdasági társaság.⁴

¹ <https://www.nationalarchives.gov.uk/cold-war/> (A letöltés ideje: 2024. szeptember 20.)

² A Kúria is döntött a maláj lélegeztetőgépek ügyében. Jogászvilág, 2023. április 5. <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-kuria-is-dontott-a-malaj-lelegeztetogepek-ugyeben/> (A letöltés ideje: 2024. szeptember 17.) A Kúria 2023. március 29-én kelt ítéletének száma: Pfv.IV.21.340/2022/5., a döntés az OBH anonimizált határozatok tárában fellelhető. A hír a maláj sajtót is megjárta: <https://www.malaysianow.com/news/2021/08/02/watchdog-presses-hungary-govt-to-reveal-details-of-half-a-billion-dollar-contract-to-malaysian-businessman> (A letöltés ideje: 2024. szeptember 20.)

³ Az írás elkészítéséhez dr. Ligeti Miklós úrnak, a TI Magyarország jogi igazgatójának segítségét ezúton köszönöm.

⁴ https://transparency.hu/wp-content/uploads/2021/12/KKM_kozerdekueadat_valasz_malaj_lelegezteto_beszerzes.pdf (A letöltés ideje: 2024. szeptember 20.) Az ügy teljes leírását ld. itt: <https://korrupcio.hvgblog.hu/2023/01/10/korrupcio-a-koronavirusjarvany-elleni-vedekezeset-szolgalo-egeszsegugyi-beszerzesekben/> (A letöltés ideje: 2024. szeptember 20.)

A történet részleteinek feltárása a jövő történéseire vár, azonban az ügy egy ritka, iratkezeléssel kapcsolatos fontos mozzanata a Levéltári Szemle hasábjaira kívánczik a tapasztalatok levonása érdekében.

A közfeladatot ellátó szervek iratkezelését törvényi szinten a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. tv. (Ltv.) szabályozza. Az Ltv.-ben kapott felhatalmazás alapján a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről a 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet szól. A jogszabályi felhatalmazások alapján a minisztériumoknak egyedi iratkezelési szabályzatot kell készíteniük, így a KKM iratkezelését az e sorok írásakor is hatályban lévő Egyedi Iratkezelési Szabályzatról szóló 1/2020. (I. 9.) KKM utasítás (ISZ) szabályozza.⁵

A közérdekű adatigénylés során derült ki, hogy a 2020. évi beszerzés során kötelező elemként előírt átláthatósági nyilatkozatot a minisztériumban már 2021 végén megsemmisítették.⁶ Aki (köz)beszerzésekkel foglalkozik, annak ismerős ez az irattípus, mások számára talán kevésbé. Az államháztartásról szóló törvény (Áht.) 41. § (6) bekezdése alapján az államháztartás mindkét (központi és önkormányzati) alrendszerében alkalmazandó szigorú szabály, hogy nem átlátható szervezettel visszterhes szerződés érvényesen nem köthető, illetve már létrejött ilyen szerződés alapján kifizetés nem teljesíthető.⁷ Az átláthatósági nyilatkozatok beszerzése esetében a fenti rendelkezés olyan kötelező törvényi előírás, amelytől eltérni főszabály szerint semmilyen esetben nem lehet, és minden új, illetve megújított szerződés esetében a nyilatkozatokat be kell kérni. A nyilatkozattétel valóságtartalmáért a költségvetési szervvel szerződő fél felel, így a valótlan adatokat tartalmazó nyilatkozat alapján létrejött szerződés szerint teljesített kifizetésekből eredő magánjogi és büntetőjogi felelősség is őt terheli. Az átláthatósági nyilatkozat hiánya semmissé teheti a megkötött szerződést.

A közbeszerzések és beszerzések iratai közt minden jogszabály által előírt esetben meg kell lennie az átláthatósági nyilatkozatnak, s mivel az irattári tervek külön megőrzési időt erre az irattípusra nem tartalmaznak, így megőrzési ideje – az ügyirat egységére tekintettel⁸ – a kapcsolódó közbeszerzési, beszerzési iratok megőrzési idejéhez igazodik, azzal megegyezik. Jelen esetben a koronavírus-járvány idején elfogadott rendkívüli szabályok alapján a 176 milliárd forintért beszerzett eszközökre közbeszerzési eljárást nem kellett lefolytatni, de a rendkívüli szabályok az iratok megőrzési idejét nem befolyásolták.⁹

⁵ <https://njt.hu/jogszabaly/2020-1-B0-6Q> (A letöltés ideje: 2024. szeptember 17.)

⁶ Kamugyanús külügyi eljárás: 20 hónap után ledarálták a lélegeztetőgép-bizniszhez köthető papírokat. Népszava, 2023. május 22. https://web2.nepszava.hu/3195424_kamugyanus-kulugyi-eljaras-20-honap-utan-ledaraltak-a-lelegeztetogep-bizniszhez-kotheto-papirokat (A letöltés ideje: 2024. szeptember 17.)

⁷ Az átlátható szervezetek körét a nemzeti vagyronról szóló 2011. évi CXCVI. tv. 3. § (1) bekezdés 1. pontja szabályozza.

⁸ 335/2005. (XII. 29.) Korm. rend., 2. § 51. pont: „ügyirat: egy ügyben keletkezett valamennyi irat”

⁹ A minisztérium irattári tervének A511-es tétele tartalmazza a közbeszerzéseket: „közbeszerzéshez, valamint központi közbeszerzéshez kapcsolódó iratok (szerződés teljesítését követően)”, amelyek egységesen öt év után selejtezhetőek, a beszerzések iratai is (A501), a vonatkozó szerződések iratai lejárat után öt évvel selejtezhetőek (A507 tétel), azaz jelen esetben a 176 milliárd forintért beszerzett lélegeztetőgépek beszerzési iratai nem maradnak fenn az utókornak. Jelenleg ugyan a világhálón

A hazai levéltárügyben hosszú évtizedek alatt sikerült az iratselejtezéseket jól szabályozott keretek közé szorítani. Az Ltv. 2020 óta meghatározza az iratselejtezés fogalmát, amely szerint „selejtezés: az iratok meghatározott szabályok szerint történő selejtezési eljárás keretében történő kiemelés az irattári anyagból, megsemmisítésre történő előkészítése és ennek dokumentálása.” Fontos, hogy a selejtezés dokumentálása is megtörténjen, amit az 5. § (1) bekezdés megerősít: „Köziratot, valamint közlevéltárban őrzött, köziratnak nem minősülő levéltári anyagot – az e törvényben meghatározott kivétellel – elidegeníteni, megrongálni, így különösen az abban szereplő adatok egy részét vagy egészét törölni, olvashatatlaná vagy egyéb módon használhatatlanná tenni, továbbá – a szabályosan lefolytatott selejtezési eljárást, illetve a hiteles másolatkészítési eljárást kivéve – megsemmisíteni tilos.”

Az 1995-ös Ltv. a korábbi évtizedek tapasztalatai (szabálytalan iratmegsemmisítései) alapján egyértelműen fogalmaz: köziratot csak szabályosan lebonyolított selejtezési eljárás után lehet jogszerűen megsemmisíteni. A jogszabályok a kivételek körét pontosan körülírják, így a kényszerselejtezés esetét is.¹⁰ A hiteles másolatkészítési eljárás utáni megsemmisítés esetében a köziratot elektronikus úton őrzik tovább, ilyenkor nem történik selejtezés.¹¹

A köziratok kezelését szabályozó rendelet¹² (Korm. rend.) legutóbbi módosítása előírja, hogy a feleslegessé vált példányokat, másolatokat és érdemi adatot nem tartalmazó munkaanyagokat az ügyiratból ki kell emelni és a selejtezési eljárás mellőzésével az iratkezelési szabályzatban meghatározott eljárásrend szerint meg kell semmisíteni.¹³ Mindezt a célt szolgálja, hogy a levéltárakba csak a valóban maradandó értékű iratok kerüljenek felesleges iratok, ballaszt nélkül, ugyanakkor a módosítás a levéltáros részéről komoly figyelmet igényel, hiszen az „érdemi adat” mibenlétét a jogszabály nem tisztázza.

Az iratkezelésben évszázados szabály az irat nyilvántartásba vétele, majd irattári tételbe sorolása. (Amit jelenleg a Ltv. 9. § (1) a. és c. pontja szabályoz.) Az Ltv. 9. § (1) bekezdés a. pontja előírja, hogy „a közfeladatot ellátó szerv köteles a hozzá érkezett és az általa készített, a szerv működése vagy feladatköre szempontjából érdemi adatot tartalmazó iratokat az érkezés, illetve a keletkezés időpontjában nyilvántartásba venni”. Amit a KKM hatályos iratkezelési szabályzata is tartalmaz (5.1. pont.), majd megerősít a 6.1. pontban, az ügyirat egysége elvének leszögezésével együtt: „a minisztérium feladat-

---

a TI Magyarország által közzétéve az ügy iratai megismerhetőek, de az internet hosszú távú megőrzésre nem tűnik alkalmasnak. Véleményem szerint jelentősebb szervek esetében a levéltárnak élnie kellene a mintavétel jogszabályban rögzített jogával, mert a (köz)beszerzési iratok, illetve a megkötött szerződések teljes körű selejtezhetősége nem segíti elő a jövő történészeinek tisztánlátását.

¹⁰ Bényei Balázs: A levéltári törvény és végrehajtási rendeleteinek módosításai a gyakorlatban. Levéltári Szemle, 2020. 3. sz. 15.

¹¹ Ua. 16–17.

¹² 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről.

¹³ Megállapította a 123/2024. (VI. 11.) Korm. rendelet 4. §-a. Hatályos 2024. július 1-jétől. A korábban hatályos szöveg: „A feleslegessé vált munkapéldányokat és másolatokat az ügyiratból ki kell emelni és a selejtezési eljárás mellőzésével meg kell semmisíteni.”

és hatáskörébe tartozó ügyek intézésének áttekinthetősége érdekében az azonos ügyre – egy adott tárgyra – vonatkozó iratokat egy irategységként, ügyiratként kell kezelni”, továbbá a 6.3. pontban: „az ügyiratok egysége elvének érvényesülése érdekében az azonos ügyben keletkezett ügyiratdarabokból összeálló ügyiratnak csak egyetlen tételszáma lehet. Amennyiben az ügyirat tárgya szerint több tételbe is besorolható, mindig a (leg)hosszabb őrzési időt biztosító irattári tételszámot kell adni.” A megkötött szerződések részét képező átláthatósági nyilatkozatok leválasztása és szerződéstől külön kezelése a jogszabályok és a KKM ISZ alapján is sérti az ügyiratiság elvét.

A Korm. rend. előírja az irattári tételbe sorolás szabályait is, a 10. § (1) bekezdése szerint egy irattári tételbe csak azonos értékű, levéltári megőrzést igénylő vagy meghatározott időtartam eltelte után selejtezhető iratok sorolhatók be, ami egyértelművé teszi, hogy egy adott szerződéssel kapcsolatos minden irat a szerződés irattári tételébe tartozik, s ahhoz kapcsolódóan selejtezhető ki. Az adott szerv irattári tervében a nem selejtezhető és levéltárba adandó irattári tételek, továbbá a selejtezhető irattári tételek esetében meg kell jelölni az irattári őrzés időtartamát (Korm. rend. 11. § (1) bekezdés). Selejtezési eljárás nélkül kizárólag a feleslegessé vált munkapéldányok, másolatok, érdemi adatot nem tartalmazó iratok semmisíthetők meg (Korm. rend. 61. § (2) bekezdés). A selejtezés szabályait a Korm. rend. 64. §-a rögzíti.

2023. május 22-én a sajtóban megjelent az a hír, hogy a KKM megsemmisíthette a lélegeztetőgépek beszerzésének iratait.¹⁴ A híradásokban iratokról esett szó, azok tartalmának pontos megnevezése nélkül. Az ATV Konkrétan című műsorának június 6-i adásában¹⁵ Szijjártó Péter külügyminiszter a feltett kérdésre információ hiányában nem tudott válaszolni, az interjú után a TI Magyarország nyílt levélben kérte az interjúban ígért vizsgálat lefolytatását, s az annak eredményéről történő értesítést.¹⁶

A TI Magyarország 2023. június 8-án közérdekű adatigénylésben kérte a KKM és a GR Technologies között 2020. március 25-én létrejött szerződéssel kapcsolatban keletkezett, az Áht. által előírt átláthatósági nyilatkozat, valamint az illetékes közlevéltár, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára által záradékolt iratselejtezési jegyzőkönyv megismerésének biztosítását. A KKM válaszlevelében közölte, hogy az „átláthatósági nyilatkozat adminisztratív iratként saját hatáskörben selejtezhető”, így iratselejtezési jegyzőkönyv a megsemmisítésekor nem készült.¹⁷

¹⁴ Papp Zsolt: Kamugyanus külügyi eljárás: 20 hónap után ledarálták a lélegeztetőgép-bizniszhez köthető papírokat. Népszava, 2023. május 22. https://nepszava.hu/3195424_kamugyanus-kulugyi-eljaras-20-honap-utan-ledaraltak-a-lelegeztotogep-bizniszhez-kotheto-papirokat (A letöltés ideje: 2024. szeptember 17.)

¹⁵ Szijjártó Péter: „Rendszerszintű korrupció? Egész biztosan nincs!” Konkrétan Rónai Egonnal. A beszélgetés 12 perc, 37. másodpercétől. <https://www.atv.hu/belfold/20230606/szijjarto-peter-rendszerszintu-korrupcio-egesz-biztosan-nincs> (A letöltés ideje: 2024. szeptember 17.)

¹⁶ Nyílt levél Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszternek, tárgya: vizsgálat a Külgazdasági és Külügyminisztérium által állítólag megsemmisített iratok tárgyában. 2023. június 8. https://transparency.hu/wp-content/uploads/2023/06/Transparency_nyilt_level_KKM-nek_20230607.pdf (A letöltés ideje: 2024. szeptember 17.)

¹⁷ KKM/20159/2023/Adm. iktatószámú, 2023. június 23-án kelt, a KKM bélyegzőlenyomatával ellátott, de aláírás nélküli levél. (Elektronikus másolata a szerző birtokában.)

Levéltári szempontból az *adminisztratív irat* mint új fogalom megjelenése a figyelemre méltó, a fogalom meghatározása sem levéltári, sem irattári területen nem történt meg. Az adminisztráció során keletkező iratok sem sorolhatók ide, illetve csak általános értelemben. A KKM az adatigénylés teljesítéseképp megküldte a GR Technologies által kiállított átláthatósági nyilatkozat megsemmisítési jegyzőkönyvét, a néhány soros, nyilvántartási szám nélküli jegyzőkönyvet a minisztérium jogi főosztályának vezetője 2021. november 15-én írta alá.¹⁸ A megsemmisítés indokául a KKM-nél az Áht. 2020. június 18-tól hatályos szakaszára hivatkoztak, amely szerint „a központi költségvetés terhére az egészségügyi válsághelyzettel összefüggésben történő eszközbeszerzések és kapcsolódó szolgáltatások beszerzése tekintetében felmerülő szerződések esetében a szerződéses fél a megkötött szerződés vonatkozásában átlátható szervezetnek minősül”.¹⁹ Az az Áht. módosítása bármely lehetséges partnert a törvény erejénél fogva átláthatónak minősített az adott tárgykörben, így a korábban keletkezett átláthatósági nyilatkozatra a minisztérium álláspontja szerint a továbbiakban nem volt szükség. Az érintett szerződés 2020. március 23-án kelt, és legkésőbb a szerződés napján kellett az átláthatósági nyilatkozatnak is rendelkezésre állnia.²⁰ Az Áht. megengedő irányú változtatása visszamenőleges hatállyal nem rendelkezhetett, rendelkezései csak a 2020. június 18. után megkötött szerződések esetében voltak alkalmazhatóak.²¹

Az iratnyilvántartás sem segítette elő az átláthatósági nyilatkozat meglétének alátámasztását. A KKM ISZ-a a Korm. rend.-nek megfelelően előírja az iratok nyilvántartásba vételét, iktatását, amihez a minisztérium 2020-ban a Scriptament akkreditált elektronikus ügyirat- és dokumentumkezelő rendszert használta. A minisztérium hatályos iratkezelési szabályzata alapján „minden beérkezett (papíralapú vagy elektronikus) küldeményt – a 18.2. kivételével²² – az érkezés időpontjában, de legkésőbb az érkezést követő első munkanapon az érkeztető nyilvántartásban (Scriptament) hitelesen dokumentálni, érkeztetni kell.” „Az érkeztetés dokumentálása során a rendelkezésre álló

¹⁸ A 2021. november 15-én kelt jegyzőkönyv itt elérhető: https://transparency.hu/wp-content/uploads/2023/06/KKM_valasz_jegyzokonyv_GRTechnologies_atlathatosagi_dokumentumok.pdf (Letöltés ideje: 2024. szeptember 20.)

¹⁹ 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról. 111. H. §. Beiktatta a 2020. évi LVIII. tv. 363. §-a. Hatályos: 2020. június 18-tól.

²⁰ A TI Magyarországnak megküldött iratok közt a 2020. március 23-án kelt szerződés is szerepel. https://transparency.hu/wp-content/uploads/2021/12/KKM_kozerdekuadat_valasz_malaj_lelegetteto_beszerzes.pdf (A letöltés ideje: 2024. szeptember 17.)

²¹ A Kúria későbbi döntésében kimondta, hogy „a másodfokú bíróság a jogszabály helyes értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy a kezelt adatok megsemmisítésére az irányadó rendelkezésből nem lehet következtetést levonni.” Pfv.IV.21.340/2022/5. sz. kúriai ítélet 53. pontja.

²² „18.1. Nem kell iktatni, de kell érkeztetni és kezelni a) nyugtákat, pénzügyi kimutatásokat, fizetési-számla-kivonatokat, számlákat, b) munkaügyi nyilvántartásokat, c) bérszámfejtési iratokat, d) nem szigorú számadású bizonylatokat, e) anyagkezeléssel kapcsolatos nyilvántartásokat, f) visszaérkezett térítvevényeket és elektronikus visszaigazolásokat, g) egészségügyi dokumentációkat, h) tervdokumentációkat. 18.2. Nem kell érkeztetni, iktatni, és más módon sem kell nyilvántartásba venni a) a reklámanyagokat, tájékoztatókat, b) az üdvözlőlapokat, c) az előfizetési felhívásokat, az árjegyzékeket, d) a közlönyöket, sajtótermékeket, e) a meghívókat, f) a könyveket, tananyagokat.”

érkeztetési adatokat az érkeztetési nyilvántartásban kötelezően ki kell tölteni.” (13.1. pont.) A 18.2. kivételkörébe az átláthatósági nyilatkozat nem tartozik bele, azaz az ISZ alapján minden beérkező átláthatósági nyilatkozatot érkeztetni, majd iktatni kell.

A TI Magyarország egy újabb közérdekű adatigénylésében kérte a KKM-et az iktatásra vonatkozó metaadatok megküldésére,²³ hiszen a metaadatok az iratok selejtezése után sem törölhetők, és minden iratot, így a beérkező átláthatósági nyilatkozatot is érkeztetni és iktatni kell. A KKM a közérdekű adatigénylést elutasította, az iktatórendszerre vonatkozó adatokat nem tartották a közérdekű adatok körébe tartozónak.²⁴ A TI Magyarország az iktatásra vonatkozó adat kiadása érdekében a közérdekű adat megismerésének elutasítása miatt a KKM irányába kereset benyújtásával pert indított, a bírósági tárgyaláson a KKM képviselője elismerte, hogy az átláthatósági nyilatkozat érkeztetése és iktatása elmaradt, azaz iratkezelési szabálytalanság történt.²⁵ A minisztérium az irat későbbi megsemmisítését a fentebb részletezettek miatt továbbra is jogszerűnek tartotta. Egy apró, de fontos mozzanat, hogy a bíróság a végzésében – a minisztérium álláspontjával ellentétesen – az iktatási adatokról mint közérdekű adatokról rendelkezett.

Mivel az átláthatósági nyilatkozat a KKM érkeztetési-iktatási kivételei közé nem tartozik, az átláthatósági nyilatkozatok érkeztetés és iktatás nélküli kezelése nem felel meg a minisztérium iratkezelési rendjének, egyben ellentétes mind az Ltv., mind a Korm. rend. hatályos köziratvédelmi szabályozásával. Az ügy legfontosabb levéltári tanulsága azonban az adminisztratív irat fogalmának megjelenése. Az Ltv. és a Korm. rend. fogalmi köre nem ismeri az „adminisztratív irat” fogalmát, de a KKM utasítás igen részletes fogalmi része sem tartalmazza annak meghatározását. Az ISZ 7.1. pont alapján úgy tűnik, az adminisztratív irat a nyílt irat kategóriájával azonos, azaz gyakorlatilag a minősített adatot tartalmazó iratokon kívül minden irat adminisztratív (nyílt) irat: „a) Minden szervezeti egységen (központ/külső képviselő) készült és oda beérkező, adminisztratív (nyílt) adatot a Scriptament elektronikus dokumentumkezelő rendszerben kötelező érkeztetni és/vagy iktatni, továbbá minden megtett iratkezelési műveletet a rendszerben rögzíteni (pl. kiszignálás, ügyintéző neve, továbbítás, teljesítve).” Ezt erősíti meg a minisztérium iktatószámképzési szabálya: „17.18. Az iktatószám kötelezően tartalmazza a főszám-alszám/évszám – egy adategyüttesként kezelendő – adatokat, amelyben az évszám az aktuális év négy számjegye. Az iratkezelési szoftver által generált központi iktatószám-struktúra felépítése: iktatókönyv azonosítója/főszám-alszám/évszám/az irat nyílt, adminisztratív jellegét feltüntető rövidítés: Adm (pl. KKM/1/2019/Adm; KKM/1-1/2019/Adm).”

²³ A TI Magyarország 2023. június 28-án kelt közérdekű adatigénylése a KIM felé. (Elektronikus másolata a szerző birtokában.)

²⁴ KKM/23001/2023/Adm. számú levele, kelt 2023. július 13., a minisztérium bélyegzőlenyomatával ellátva, de aláírás nélkül. (Elektronikus másolata a szerző birtokában.)

²⁵ Fővárosi Törvényszék 69.P.22.028/2023/7., Jegyzőkönyv nyilvánosan tartott perfelvételi és érdemi tárgyalásról. 2023. augusztus 25. Részlet a bíróság indoklásából: „A kereset tárgyát képező közérdekű adatok kiadásának akadályát képezi, hogy az adatok nem léteznek, mert az adatokkal érintett dokumentumokat az alperes nem érkeztette és nem iktatta.” Jegyzőkönyv, 7. oldal. (Az irat elektronikus másolata a szerző birtokában.)

A minisztérium selejtezésre vonatkozó szabályai alapján egyes adminisztratív iratok érkeztetés (zsírószám adása) után – ISZ. 13.4. pont – selejtezési jegyzőkönyv felvétele nélkül megsemmisíthetők. Az ISZ. 33.1. pontjának ezen rendelkezése – a KKM ISZ-a alapján – csak és kizárólag a 18.1 és 18.2. kivételkörbe tartozó iratokra terjedhet ki. A minisztérium ISZ-a használja a saját ISZ-ban sem definiált (iratkezelési jogszabályi környezetben pedig egyáltalán nem meghatározott) adminisztratív irat fogalmát, de az ISZ-ból magából és a jogszabályi környezetből egyértelműen levezethető, hogy a minisztérium esetében az adminisztratív irat fogalma valójában a nyílt irat fogalmával azonos. Az ISZ 18.1 és 18.2 kivételkörébe az átláthatósági nyilatkozat nem tartozik bele. Mivel az Áht. fentebb már idézett 41. § (6) bekezdésének előírása másként nem ellenőrizhető, az átláthatósági nyilatkozatnak a szerződés sorsában kell osztoznia, annak elválaszthatatlan mellékleteként, azzal egy ügyiratot képezve, azzal egy irattári tételszám (megőrzési idő) alatt. Az adminisztratív irat körébe sorolás ugyanakkor lehetővé tette a minisztérium ISZ-a alapján az irat selejtezési eljárás mellőzésével történő megsemmisítését.

Az eddig jutó olvasó türelmét tovább igénybe nem véve tanulságként annyit tartok szükségesnek levonni, hogy az iratkezelési szabályzatok levéltári jóváhagyása során fokozott figyelemmel kell lenni a szabályzatok szövegében előforduló, a jogszabályi környezettől és az iratkezelési fogalmaktól idegen új entitásokra, mert a szervek részére jogszerű kibúvót adhatnak a szabályos iratselejtezés elvégzése alól és lényegi adatokat tartalmazó iratok levéltári kontroll nélküli megsemmisítésére kerülhet sor. Úgy vélem, a jelenlegi jogszabályi rendszer kellően zárt a korábban oly sokszor előforduló szabálytalan iratselejtezések megelőzésére, a kiskapukat pedig nekünk, levéltárosoknak kellő figyelemmel be kell zárni.